YANGI TUG'ILGAN CHAQALOQLARDA UMUMIY QON TAHLILI KO'RSATKICHLARINI GESTATSION VA POSTNATAL YOSHGA MOS TALQIN QILISH

Atadjanova Oydin Nurullayevna
Yuqumli kasalliklar, epidemiologiya va ftiziatriya kafedrasi assisenti, Urganch davlat tibbiyot instituti, Urganch, O'zbekiston
E-mail: oydinatadjonova@gmail.com
DOI:https://doi.org/10.5281/zenodo.23251760

Annotatsiya. Yangi tug'ilgan chaqaloqlarda gemoglobin, eritrotsit, leykotsit, neytrofil va trombotsit ko'rsatkichlari tug'ilish muddati hamda hayot kunlariga qarab tez o'zgaradi. Shu sabab kattalar yoki barcha chaqaloqlar uchun umumiy laborator me'yorlardan foydalanish noto'g'ri tasniflashga olib kelishi mumkin. Tezisda mavjud ilmiy ma'lumotlar tahlil qilinib, gestatsion yosh, postnatal yosh, namuna turi va klinik holatni hisobga oluvchi CBC talqin algoritmi taklif etiladi.

Kalit so'zlar: yangi tug'ilgan chaqaloq, umumiy qon tahlili, referens interval, gestatsion yosh, postnatal yosh, laborator diagnostika.

Dolzarbligi.

Neonatal davrda gematopoezning yetilmaganligi va tug'ilgandan keyingi moslashuv jarayonlari sabab periferik qon ko'rsatkichlari dinamik o'zgaradi. Referens interval muddatida tug'ilgan va chala tug'ilgan chaqaloqlarda bir xil bo'lmaydi; hatto bir xil gestatsion yoshda ham hayotning birinchi soatlari va keyingi kunlardagi qiymatlar farq qilishi mumkin. Katta neonatal kohortlarga asoslangan ishlar CBC tarkibiy qismlarini gestatsion va postnatal yosh kesimida baholash zarurligini ko'rsatadi [1]. Chala tug'ilgan chaqaloqlarda gestatsion hafta va postnatal kun bo'yicha ajratilgan intervallar, shuningdek, gestatsion yoshiga nisbatan kichik tug'ilgan bolalardagi farqlar qayd etilgan [2]. Demak, natijani faqat analizator bergan "me'yordan yuqori/past" belgisi asosida baholash yetarli emas.

Ishning maqsadi.

Neonatal umumiy qon tahlili natijalarini klinik laboratoriyada to'g'ri talqin qilish uchun yosh va namuna xususiyatlarini hisobga oluvchi bosqichma-bosqich algoritmni ilmiy adabiyotlar asosida taklif etish.

Material va usullar.

Mavzu bo'yicha neonatal gematologiya sharhlari hamda CBC referens intervallarini o'rgangan kuzatuv tadqiqotlari tahlil qilindi. Bunda gemoglobin, gematokrit, eritrotsit indekslari, leykotsitlar formulasi va trombotsitlar uchun referens intervallar yoshga bog'liqligi; venoz, kapillyar va kindik qoni namunalari o'rtasidagi tafovutlar; chala tug'ilish va homila o'sishining cheklanishi bilan bog'liq omillar ko'rib chiqildi [1–4]. Ushbu tezis adabiyotlar tahliliga asoslangan bo'lib, unda mahalliy bemorlar guruhi bo'yicha yangi sonli natijalar keltirilmaydi.

Natijalar va muhokama.

Tahlil asosida CBCni talqin qilishning quyidagi algoritmi ishlab chiqildi: 1) chaqaloqning gestatsion haftasi, tug'ilgandan keyingi aniq yoshi (soat/kun), tug'ilish vazni va gestatsion yoshiga mos o'sish holati qayd etiladi; 2) namuna turi (venoz, kapillyar yoki kindik qoni), olingan vaqt va laborator analizator aniqlanadi; 3) eritrotsitar ko'rsatkichlar, leykotsitlar formulasi va trombotsitlar tegishli yosh hamda

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

namuna turiga mos referens interval bilan solishtiriladi; 4) og'ish bo'lsa, namuna sifati, klinik holat va perinatal omillar (infeksiya gumoni, gipoksiya, ona dori vositalari, qon quyish) tekshiriladi; 5) klinik jihatdan muhim yoki kutilmagan natija zarur bo'lsa, qayta namuna va qon surtmasi bilan tasdiqlanib, klinik belgilar bilan birga baholanadi. Kindik va venoz qon natijalari ayrim CBC ko'rsatkichlarida farq qilishi mumkin; shu bois bir namuna turi uchun olingan intervalni boshqasiga avtomatik ko'chirish maqsadga muvofiq emas [3]. Referens intervallarni muassasada joriy etishda analizator, namuna olish tartibi va mahalliy populyatsiya xususiyatlariga mosligi tekshirilishi lozim. Mahalliy interval yaratish uchun sog'lom deb baholangan yetarli hajmdagi kohort, oldindan belgilangan istisno mezonlari va statistik validatsiya talab etiladi [4].

Xulosa.

Yangi tug'ilgan chaqaloqlarda CBC ko'rsatkichlarini ishonchli talqin qilish uchun gestatsion va postnatal yoshni, namuna turini hamda asosiy klinik omillarni birgalikda hisobga olish kerak. Taklif etilgan algoritm laboratoriya xodimi va neonatolog uchun natijalarni tizimli ko'rib chiqishga yordam beradi. Keyingi bosqichda O'zbekiston neonatal populyatsiyasi uchun mahalliy referens intervallarni ishlab chiqish va tashqi guruhda validatsiya qilish maqsadga muvofiq.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Henry E, Christensen RD. Reference Intervals in Neonatal Hematology. Clin Perinatol. 2015;42(3):483–497. doi:10.1016/j.clp.2015.04.005.
2. Complete blood count reference intervals for extremely preterm neonates. Eur J Pediatr. 2025;184:699. doi:10.1007/s00431-025-06544-4.
3. Gündüz M, Temel H. Reference intervals for complete blood count from umbilical cord blood in newborns and comparison with venous blood values. Pak J Med Sci. 2021;37(2):439–444. doi:10.12669/pjms.37.2.2526.
4. Li C, Tan C, Gao L, et al. Establishment and validation of haematological reference intervals for newborns aged 5 to 28 days in Nanjing, China. Hematology. 2023;28(1):2208891. doi:10.1080/16078454.2023.2208891.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.